

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4:50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor
1/2 an 12 cor.
1/4 an 6 cor

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl. a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Episcopia gr. catolică maghiară — „Alkotmány”-ul — și adevărul.

II.

În următoarele am să reflectez la observările dlui Szabó Jenő din articolul „Episcopia gr. cat. maghiară în Dieta”, făcute la răspunsul dat dlui deputat Teodor Mihályi.

Amăsurat aserțiunii dlui Sz. J.: „La români faptul e, că instituțiile lor bisericești nu le folosesc de cetății de scuteală, — (cum zisese dl Mihályi) — ci le folosesc de cetății de atac împotriva statului național maghiar. Asta o dovedește între altele și aceea, că nu vreau să lase din sânul lor pe credincioșii cu limbă maghiară, pentru ca cu vreme să-i romanizeze...”

Să vede că a auzit și Dsa de rezistența spontană de pe toată linia a maghiarilor noștri și dl Sz. J. de aceea acum se apucă de frunză și de iarbă, ca să compromită cumva bisericile și preoțimea română în munca sa de agitare dl Sz. J. întâi a umplut lumea cu vestea că ungurii se ofilesc în cătușile de rob a liturghiei române. Acum silit fiind să vadă, că faptele contrazic povestirei lui, și că toată agitațiunea lui suferă naufragiu, trimbiță, că românii nu vreau să-i lase pe ungurii gr. catolici să se separeze în o masă compactă, îndreptând tot odiul asupra preoțimei noastre. Dar zădarnic se sforțează dsa, pentru că „ungurii” dsale de bunăvoie nu vreau să părăsească biserica strămoșilor lor români.

Că credincioșii noștri de pe periferii maghiarizați în limbă nu sunt unguri, ci români, se poate dovedi din acel fapt simplu, că în comunele per eminentiam maghiarizate, ca Nagykároly, Csengerbagos, Vetés, Gálospetri etc. bătrânii toți vorbesc încă românește, până când

tinerii absolut nimic. Apoi e lucru îndeobște cunoscut, că omul bătrân foarte cu greu își poate însuși o limbă străină, până ce tinărul o învață ușor. Acum judece tot omul sănătos la minte, că în comunele pomenite care limbă a făcut cuceriri? Limba română a ocupat terenul în defavorul celei maghiare ori întors? De altcum știm pozitiv, că în Nagykároly haiducii străvechi, cari au format „Hajduváros”-ul de odinioară, au fost români, ba încă și limba de comandă le-a fost cea română. Acest lucru l-am cetit încă ca student în monografia orașului Nagykároly. Și scrisese acesteia cred, că nici dl Sz. J. nu le va trage la îndoială, dacă nu vrea să schimonosească istoria.

Apoi nu înțeleg cum poate fi declarată o ținută opozițională în o chestie pur bisericească de un lucru potrivit statului. Chiar dl Sz. J. a rostit mulțămîntă ziarului Alkotmány pentru articolul de frunte din 23 Febr., în care acela se declară pentru episcopia gr. cat. maghiară și în care articol s'a scris, că nici limba maghiară, nici ideea de stat maghiar n'au lipsă de episcopia aceea. Iar acum dl Sz. J. declară ținuta opozițională a credincioșilor noștri de lucru contrar ideii de stat! Așa de repede s'au schimbat împrejurările? Atunci erau ungurii în bunăcredință, că credincioșii noștri cu mâni cu picioare vor grăbi a se adăposti și a-și cerca mângăiere sufletească în sinul plănuită episcopii. Atunci pe dl Sz. J. și pe ortacii lui i-a nutrit credința rea că „cine apucă mult prinde puțin”, dar ceva totuși prinde. Acum, nevoiți fiind a observa cu amar, că nimic nu pot prinde, vorbesc verzi-

uscate de preoții români. Li poreclesc, ca dl Sz. J. de vrășmași ai statului, ca și când episcopia maghiară, ar avea să fie o instituțiune regească ungurească. S'au doară numai pentru aceea s'a făurit planul episcopiei maghiare, ca prin aceea să se întărească statul național maghiar? Dacă aieva ar sta așa lucrul, atunci unde rămâne binele de obște al bisericii, ce singur e de a se avea în vedere cu ocaziunea înființării unei episcopii; unde e adevăratul motiv, ce se cere la legalitatea înființării acelei episcopii?

Scrie mai departe dl Sz. J. „e de tot sigur, că viața sufletească a celor cu buze maghiare mai bine o pot îngriji preoții de naționalitatea lor, ca cei de naționalitate română”. Asupra acestui pasaj am să revin cât mai apropiat, acum numai atâta observ, că n'are ce-l durca așa tare capul pe dl Sz. J., că preoții români doară n'ar îngriji îndeajuns viața sufletească a credincioșilor lor. Viața sufletească a acelor credincioși e atât de exemplară, încât catolicii oricărui ținut le-ar putea invidia îngrijirea sufletească, și pe preoții lor luminați și cu bune moravuri. Mi-ar fi plăcut dacă dl Sz. J. nu ar fi aruncat numai cuvinte goale, ci ar fi concretizat lucrul și ar fi spus, că în ce privințe a suferit daună îngrijirea sufletească a acelor credincioși. Așteptăm, că ce a uitat atunci, va face în viitor!

Și nu ar fi atât de bun dl Sz. J., ca să mă deslușească, că ce cauze geografice potesc, ca în dieceza noastră poreclită maghiară „să se încorporeze și câteva parohii române, puține la număr”? Doar' socotește, că de altcum ar rămânea izolată undeva cutare parohie maghiară, și n'ar putea fi în contact cu centrul, cu aula episcopescă! Își uită dsa, că acum nu suntem în secolul al XVIII-lea, dar nici la în-

ceputul celui al XIX-lea, când în lipsa telefonului, telegrafului, și din pricina, că posta și mijloacele de comunicațiune erau foarte primitive, episcopii se bucurau dacă puteau trece altor episcopi vecini parohiile lor mai depărtate de centru, și astfel grele de administrat. De atunci s'au făcut uriașe progrese, tehnica a produs minuni. Acum poți comunica orice în orice depărtare cu iuțimea gândului. Ei, dar va fi știind prea bine și dl Sz. J. și prietini lui, împrejurarea, că o parohie se află pe teritoriul, respective între parohiile altei dieceze, încă nu înseamnă absolute nici un năcaz pentru parohia respectivă. Altceva e aici la mijloc! Cu parohiile române vreau să remunereze pe preoții ruteni, cari sunt patrioți exemplari — cum zice d-sa. — Preoții ruteni pună-și deocamdată pofta'n cui! Și dacă dl Sz. J. însuș recunoaște și știe, că parohiile, ce vor să încorporeze în române, atunci de ce nu le lasă în Episcopiiile de cari aparțin acum, căci și așa credincioșii din ele niși nu știu nici nu înțeleg ungurește? Și parcă e vorba numai de credincioși maghiari! S'a spus, că credincioșii, cari vor forma noua episcopie sunt socotiți în 150 mii, dintre cari 49 mii străini adecă nemaghiari. După calculul dlui Sz. J. însă numărul maghiarilor gr. cat.

ar fi 250 mii. Se concedem, că e bun calculul. Dar atunci, ce dragoste i-a apucat pe d-lor de cele 49 mii străini, pentru cari abandonează multimea imensă de maghiari gr. cat. lăsați afară din cadrele noiei episcopii? Tendința maghiarizării e prea evidentă, și oricine poate vedea, că binele sufletesc a credincioșilor e numai o ficțiune, totul se reduce la aceeași utopie: maghiarizarea cu toate mijloacele.

Impotriva invinuirii nedrepte a dlui Sz. J., că adecă noi românii n'am fi patrioți buni, în numele românilor și a colegilor mei protestez și resping cu indignare invinuirea asta, și poftesc ca d-lui dacă nu vrea să roleze înaintea publicității ca un calumniator ordinar să-și scoată la lumină dovezile, dacă aieva are ceva dovezi împotriva patriotismului nostru.

Partea comică a articolului dsale, e când vorbește cu atâta pietate de limba greacă, care va fi limba liturgică în noua dieceză. Dl Szabo, crede, că știe așa de bine da pe ipocritul, cât nu va fi recunoscut. Dar cum poate vorbi cineva cu atâta căldură de o limbă, care la noi în Ungaria e aproape scoasă din instrucțiune? cum va putea poporul de rând îndrăgi o limbă, pe care n'o vorbește nime, și nici chiar preotul n'o pricepe? Spune vorba

pe față dle Szabo, așa-i că limba greacă, plănuită a se folosi în liturgia maghiarilor gr. cat. e numai o mască, eu care vrei să stați înaintea Romei, ca să o înșelați în chibzuielile dv.? Așa-i, că gândul vă este la acei pururea bravi preoți ruteni, cari încă dela început vor părăsi-o spre a liturghisi poporului în limba ungurească? Spune pe față gândul, ce vă frământă creerii, căci doar sunteți magnat, dela care putem aștepta atâta sinceritate!

După cât știu eu înființarea de episcopii nouă e o chestie curat bisericească, și de aceea mă și mir pentru ce nu o tractează ca pe o chestie bisericească? Pentru ce nu pomenesc măcar de o singură pricină sufletească dreaptă și temeinică, care ar pretinde imperatim dreptul de viață al acelei episcopii? În legătură cu plănuita episcopie de toatecele vorbesc numai de ce ar fi lipsă nu. Vorbesc de stat național maghiar, de credincioși cu buze maghiare, de valahizări, dar de atari lucruri, cari ar fi hotărâtoare, nu se spune nimic, absolute nimic. Măcar că numai dacă ar putea fi vorba de atari lucruri, și dacă prin înființare nu s'ar viola drepturile episcopilor vecini, numai atunci ar fi îndreptățită înființarea episcopiei maghiare. Altcum, dacă nu-și vor da învoirea la înființare

FOIȚA.

Noapte.

Par văile largi, necuprinse genuni...
Un fulger pătrunde tăria...
Pe-a codrilor negre, pustii vâgăuni
Coboară misterice, triste cununi,
Și 'n larguri plutește pustia...

Un miros de sânge pătrunde-ascuțit,
Și-un geamăt s'aude din vale,
De unde dorm sute cu capul zorobit...
— Fimândră Dreptate, căci ei și-au sfințit
Cu sângele legile tale!...

Stau caii ca piatra pe loc, neclintii
Și 'n inima lor ei suspină,
Stau caii în noaptea de fier prăpădiți,
Chemându-și cu lacrimi stăpânii iubii,
Să-i scoată din nou la lumină...

Nechează sălbatec și codrii tresar,
Și geme 'n adâncuri pustia,
Striviții de arme se zbat în zadar...
Al inimei geamăt, suspinul amar
Involuie 'n unde câmpia...

E trăznet prin aier... și umezii nori
Pe ceriuri se zbat fără frâne,

Și vai, ce departe 's doritele zorii...
Un tunet s'aude... și-aprinși fiori
Mai trec furtunatici prin vine...

Dar ploaia zbucnește... și-un negru potop
Din cadre de nori se desprinde...
Se sperie caii, și-aleargă 'n galop
Spre codrii departe... și negrul potop
Mai aprig, mai tare se 'ntinde...

Târziu, înspre zindă, oând ap' a 'ncetat,
Și vântul sălbatec nu bate:
Nici vaier prin fire, nici jalnic oftat...
Liniștea adâncă în lung și în lat
La sinu-i le prinde pe toate...

Vasile Al-George.

George Bariț.

(Continuare).

Acum el nu mai era profesor, căci se retrase din această slujbă încă din 1845, la sfatul medicilor și mai ales să poată folosi neamului întreg prin îngrijirea foilor sale.

Căci Bariț, ca să fie folositor în cercuri mai largi, să poată ajuta obștii sale românești, să fie dascăl nu a câtorva zeci de

băiați, ci neamului întreg, se dedică carierii de publicist încă din 1837. Bani însă nu avea și nădejdea la abonați mulți încă era mică, căci se cetia foarte puțin. Iși încercă atunci norocul un german Gött, fiind încurajat poate de sașii, cari în veacul al XVI. încă au făcut comerțul estins cu cărți bisericești traduse pe românește și câștigul le-a mers strună. Deci începă Bariț, ajutorat materialicește de acesta și încă de un negustor român bogat, să scoată din 1837 o „Foaie a Duminecii“, care în 1838 își schimbă numele în „Foaie literară“ apoi în acelaș an o întitulează „Foaie pentru minte inimă și literatură“ corăspunzând acest titlu adiectivelor: adevăr, bine și frumos.

Începând cu 12 Martie 1838 Bariț tipărește și o foaie politică „Gazeta de Transilvania“ care iese cu deviza „Doșteaptă-te și tu Române“, îndemn ce se adresa exclusiv minții și culturii, iar mai târziu intrând în vers, căpătă un înțeles rășboinic. În vremea revoluții gazeta își sistă apariția, pentru că după liniștirea rășvrățiților, să-și ia din nou firul vieții. Guvernul însă în 9 Martie 1850 epri din nou ambele foi, deoarece Bariț își susținea cu tărie principiile, în butul ori cărei admonieri. Când mai apăru gazeta avea imprimat în față chipul pajurei împărătești și era condusă de Andrei Mureșan, o fire blândă și îngăduitoare, totuși gazeta trăia și mai departe sub tăria de spirit a lui Bariț, vechiul ei redactor.

Episcopii noștri, ca cei mai competenți factori în această chestie, până atunci de facto nu se va putea înființa episcopia „maghiară” nu numai în ce privește parohiile române, — luate în proiect spre incorporare, — ci nici chiar cu privire la cele rutene. Și acțiunea, ce au pornit-o în interesul ei, nu va produce altceva, decât un nou faliment al maghiarizării cu forța, și zădărnicierea pretenției des pomenite și dorite ca un pium desiderium dintre unguri și naționalitățile din patrie.

Și noi, cari vedem cum se face agitație contra bisericii noastre și că de ce arme vor să se folosească, vom fi nevoiți tot mai mult a ne convinge, că dintre maghiari dispar tot mai mult bărbații, cari vor sincer întărirea patriei și bună înțelegerea între popoarele conlocuitoare. Și asta ar fi foarte trist!

Cam acesta e mersul ideilor în răspunsul ce l-am dat dlui Szabo J. și pe care am cerut ziarului „Alk.” să mi-l publice. M'a refuzat, că nu e obiectiv. Se poate, — căci bag samă a fi obiectiv, e a scrie pe plăcerea dlor și a retăcea adevărul, care ustură și pe domnii cei mari.

N'am ce face, perfidia și minciuna trebuie demascată totdeauna, cu atât mai vărtos atunci, când se atacă biserici și se neliniștesc mii de credincioși.

Aug. Dănilă.

Câteva observări sincere.

Despărțământul „Morlăcii” al reuniunii învățătorilor gr.-catolici arhidiecezani și-a ținut adunarea de primăvară a anului curent în parohia mea. Mi-am dat toate silințele să mijlocesc ținerea adunării Dumineca, ceea-ce a și succes, ținându-se adunarea în Dumineca tuturor sfinților. Am avut în vedere două scopuri: anume am voit să fie Dumineca aceea zi de praznic pentru comuna mea, praznicul școlii, praznicul culturii românești, praznicul înaintării neamului românesc. Am voit mai departe să dau prilej poporului țaran să cunoască dascălimea și în partea extra-școlară, să-i dau prilej să învețe a cinsti pe iobagul culturii românești, să-și facă idei bune despre tagma dascălească, pentru-că cu cât se vor schimba mai iute ideile țaranului nostru despre dascăli, cari culminează în idea că dascălul e o greutate ce nolens volens trebuie să o poarte în spate — cu atât mai mult se va accelera înaintarea neamului românesc pe toate terenele. După-ce toți dascălii tractului nostru au venit la adunare cu trenul, care sosește în comuna noastră după orele 8 dimineața, intenționat am început serviciul divin târziu, ca să pot avea fericirea să am în biserică 12 dascăli, în mare parte foarea dascălimii arhidiecezane. Când colo ce să vezi? Din cei 12 dascăli câți au venit la adunare — toți înainte de liturgie, — au venit la biserică 5, iar ceilalți au trecut pe lângă biserică, s'au oprit pe câteva minute să asculte „pe unde suntem cu slujba” — apoi s'au dus mai departe. Eu îi vedeam pe foreasta altarului cum trec pe uliță în sus — și mi-se strîngea inima de durere.

Aceasta e o istorie simplă, dar adevărată din cuvânt în cuvânt. Și acum mă rog: In programul adunării punctul I. a fost pusă:

participarea în corpore la serviciul divin. Așa s'a scris în convocatorul trimis preoților și învățătorilor, așa s'a publicat și în „Foaia școlastică”, și așa se încep toate adunările Reuniunii învățătorilor. De ce? Pentru-că și pe un învățător, ca și pe ori-care alt membru al bisericii îl obligă sub păcat de moarte porunca a doua biserică. Pentru-că și lucrările adunărilor învățătoresci trebuie să se înceapă cu Dumnezeu. Pentru-că învățătorii, ca slujbași ai bisericii, și în privința cercetării bisericii trebuie să premeargă cu exemplu. Iar la adunările învățătoresci prin nimic nu se poate ridica solemnitatea zilei, ca tocmai prin participarea la serviciul divin în corpore.

Să mergem însă mai departe. La câteva zile după adunare mi-s'a dat ocazie să vorbesc cu unul dintre cei 5 învățători cari au fost la biserică. I-am amintit despre dureroasa întâmplare a neparticipării învățătorilor la Liturgie și l-am întrebat, nu cumva ar ști să-mi spună: ce poate fi cauza? Nu pot să spun nimic pentru cazul de față — mi-a zis respectivul învățător, atâta însă știu că nu le prea place biserica!

Să ne oprim iar aici! Până acolo a trebuit mă rog se ajungem — ca să avem învățători cărora „să nu le prea placă biserica?” Urișele sfertări a institutelor noastre pedagogice pentru a da învățători devotați chemării lor, devotați bisericii și neamului — acest rezultat să-l aibă? Urișele sfertări ale neamului românesc pentru susținerea școalelor confesionale, acest rezultat să-l aibă: că adevărat învățătorilor „să nu le prea placă” biserica?

Să nu fim rău înțeles: nu pretind dela nimeni să-i placă biserica. Are fiecare deplină libertate: să-i placă ori să nu-i placă. Dar dacă cuiva nu-i place: atunci de ce intră în serviciul bisericii? Oare nu e ne-

La 1878 redactă un nou ziar politic: „Observatoriul”, care apăru până în 1885, când clarificate problemele, ce-i zăceau pe suflet îl sistă, pentruca să se apuce de opul său istoric, ce-l pretindea binele și interesul neamului nostru.

Tot el îi da zor și revistei Transilvania, o proprietate de a Asociațiunii, a cărei secretar atunci la 1868 era Bariț.

Înainte de el nu s'a mai pomenit dincoace de Carpați, de redactare de foi românești așa că el are meritul de a fi întemeietorul jurnalistică aici în Ardeal.

În aceste foi și reviste își macină Bariț sufletul său mare, sămănându-și cu belșug ideile sale politice și mărețele-i produse literare.

(Partea politică lipsește.)

Cu toate că a dus o luptă uriașă, totuși unii bârfitori îi aflau scăderi tocmai acolo unde el avea virtuți. Din cauza unor pași îndrăzneți îl caracterizau de ambițios, care umblă după glorie mare cu fapte mici, alții îl torturau cu vorbe aspre din bun senin, așa cât chiar și străinii se mirau de această procedură. Dar Bariț nu le băga în seamă, căci el se îndestulia în conștiință cu mângăierea datorinței împlinite și mai ales cu aceea, că întreaga românie îi recunoștea meritele, iar lătrătorii erau puțini și nesămnați.

Recunoștința neamului s'a arătat față de el atunci, când i-a dat demnitatea de secre-

tar al Asociațiunii, iar la 1888 președinte al ei.

Academia română încă l-a numărat dela început între membri ei și l-a imbiat chiar și cu onorificul scaun de president, dar din modestie și din iubirea de patrie, unde se născuse, care era tradițională la ei în familie, nu primi această demnitate până în 1893, când a fost prea târziu.

A lucrat mult și pentru Blaj, pentru binele bisericii noastre gr.-cat. Că o avea la inimă nu mai încapă îndoială, căci el fusese hirotonit de lector și ipodiaton în catedrala de aici, n'a îmbrățișat însă preoția, căci avea să fie apostolul culturii între românii gr.-or. și astfel se temea ca nu cumva suspiționându-l cu tendințe de proselitism religios, preoția lui să stea cruciș în calea razelor binefăcătoare ale culturii ce avea să le răspândească. De aici încă se vede măreția omului, care-i în stare a-și jefi și cele mai sfinte dorințe, când e vorba despre binele altora și a mai multora.

A luptat însă pentru biserica noastră pe vremea, pe când era periclitată și această autonomie bisericăscă, câtă o avem, iar în 1865, ca membru în senatul imperial, ceru, ca și biserica română unită să poată ținea sinoade mixte. Mărimea însuflețirii lui îi suplina și defectele argumentelor, nu destul de întemeiate, ce întâmplător le avea la îndemână.

Lua parte în conziliul de direcțiune al fundațiunii șulțane, care pe lângă altele

are și scopul de a înființa o academie de drept română aici în Ardeal, iar arhieroul Vancea îi cerea sfatul totdeauna în lucrurile mai grele de împlinit.

Bariț pe lângă toate luptele și greutățile amintite, se ocupa cu o deosebită plăcere cu literatura și mai ales cu ramul ei istoric.

(Va urma)

BĂTRÂNII.

Cât de frumos i-acum la țară!...
De-asupra satelor un fum
Se leagănă pe-aripei moale
Și cătră ceriuri caută dum.

Pe-acasă's numai doar moșnegii,
Ce nu pot merge 'n brazdă drept;
Ei au pe cap coroana vieții
Și nădușală au în piept.

Ei sunt bătrâni... Văzut-au multe,
Și știu robia ce-i în viață,
Subt geana lor tremurătoare
Un bob de lacrimă înghiață.

Ei mâne-a'-laltă se vor stinge,
Căci și-au trăit și dânsi trailul,
Pe-al morții pat ne 'ndeamnă însă:
„Neпоți! Să nu vă vindeți graiul!...”

Victor L. Deac.

asemănat mai mare paguba spirituală a bisericii noastre, dacă are învățători „cărora nu le place biserica” — decât câștigul național ce-l aduce susținerea școlii confesionale? Da, trebuie să o spunem drept și franc, numai așa să mai plătește să susținem școlile noastre confesionale, dacă vom avea învățători credincioși, devotați bisericii și neamului. Altcum e păcat de Dumnezeu de fiecare filer ce-l jertfim pentru edificări de școli și pentru provederea cu salare a învățătorilor.

De unde această instrăinare a învățătorilor de biserică? De unde bajocorirea fățișă a religiei: acest simptom îngrijorător, încuibat între o mare parte a corpului nostru învățătoresc? Sunt multe cauzele. Pe de o parte acomodarea lor la aceasta „boală modernă” a clasei noastre culte, pe de altă parte relațiile încordate între preoți și învățători de pe unele locuri. Causa din urmă însă trebuie să o stabilim cu unele restricțiuni: pentru-că eu cunosc învățător din tractul nostru, care trăiește foarte rău cu preotul său, care a făcut preotului un năcaz (pe care poate toată viața lui îl regretă) și prin urmare nu se pot vedea în ochi, cu toate aceste însă e un om religios, care cercetează biserica, se mărturisește și cuminecă în fiecare an, edificând și prin această purtare a sa poporul.

Boala aceasta trebuie vindecată, în interesul binelui spiritual al învățătorilor înșiși, în interesul bisericii și al neamului. Medicina cea mai potrivită e iubirea. Preotul care are un învățător dușmănos bisericii, cuprins de iubire față de fiul său sufletească care e învățătorul — să-l adverteze cu toată seriozitatea. Să-i aducă aminte că și el are să se îngrijească de mântuirea propriului suflet și să-i aducă aminte că biserica nu poate să aducă enormele jertfe pentru susținerea școlii confesionale, susținând un învățător confesional contrar al bisericii — fie prin faptă, fie prin cuvânt. În caz dacă advertimentul purces din iubire față de învățător nu succede, atunci va succede desigur pedeapsa aplicată învățătorului, care preotul trebuie să o aplice din iubire față de turma lui, căci păstorul cel bun trebuie să-și ferească turma de lupi. Va arăta preotul cazul autorităților eclesiastice superioare, cari trebuie să aibă atâta putere, cât să-l pedepsească, să-l amoveze pe învățătorul care e dușman bisericii și instituțiilor ei. Și dacă autoritățile civile vor împedeca executarea aplicării acestei radicale medicini, atunci e de o mie de ori mai bine să pună preotul lăcat pe școală, căci susținerea școlii numai până atunci e necesitate, până-când școala e încă adevărată a bisericii.

Să sfârșim. Precum preotul necredincios e un șarlatan ordinar, care ar face de o mie de ori mai bine să părăsească chiar și confesiunea din care face parte, întocmai așa și învățătorul necredincios și cantor al bisericii. Iar dacă buruienile nu pier dela sine, sunt datori cei competenți — să le plivească — dar înainte de ce ar coplesi prea tare agrul — lui Hristos. Cu un cuvânt, să ne dăm silințele a sana răul acesta extraordinar de mare, pentru-că mai bine să nu avem învățători și școli în veac — decât să fie învățătorii și școlile cioclii bisericii și neamului românesc.

Septimiu Popa.

Răspuns unui ortodox. În „Revista Teologică” din Sibiu un numit domn I. Belcută, sub titlul „Câteva reflecțiuni cu privire la tendințele practice ale diferitelor credințe creștine”, face o analogie între cele trei forme de căpetenie a creștinismului, adică între Biserica romană, protestantă și răsăriteană pravoslavnică.

Credința romană sau „papismul” — după numitul domn — s'a cufundat în materie (!) urmărește o putere pământească, prerogative lumesti, transformarea episcopului său într'un vice-Dumnezeu și alte năzbutii de felul acestora, cu alte cuvinte această biserică și-a pierdut rostul său în lume, depărtându-se din ce în ce mai mult în materialismul degenerător, care omoară în germene ori ce tendințe în manifestarea vieții sufletești. Despre protestantism zice, că-i „protestarea provocată de credința păgânească a papismului”, care l-a împins în nasticism.

„Biserica răsăriteană ortodoxă — serie numitul domn — Biserica sinoadelor și a apostolilor, singura care a păstrat în toată curățenia lui adevărul evanghelic... ocupă fericita cale mijlocie (*aurum medium*) între senzualitatea păgânească a papismului și între verboasele și deșertele sustilități ale protestantismului”. Adaugă apoi că „Roma este incapabilă de blândete din cauza setei sale de stăpânire”... Auzi acolo!

Fericiți sunt cei săraci cu duhul, cari văd întruchipat în biserica ortodoxă — ca Belcută — culmea idealului și apoteoza credinței creștine, care nu caută celea pământești și trecătoare, ci cele veșnice.

Dar vezi, mai suntem o seamă de oameni cari nu împărțăm așa cu una-două, vederile căm riscate ale lui Belcută din „Revista Teologică” a diui dr. Balan. Fără însă a rămânea datori acestei împușături de țânțar pravoslavnic, îl îndrumăm să ne dovedească cu istoria în mână, scufundarea bisericii romane în materialism, sau absteria acesteia după prerogative vremelnice, când știut este de toți, că biserica Romei a culminat totdeauna în deprinderea celor mai frumoase și desinteresate acte de castitate și ultraism, disconziderând pompele și măririle deșerte, gata fiind la ori ce jertfă, când aceasta o pretindea mântuirea sufletească a supușilor săi. Dovezi *quantum satis*! Una mai recentă: cazul celor doi preoți de pe „Titanic”, cari au preferit moartea sigură, pentru a mântui sufletele tovarășilor de călătorie — cu toate că li-s'au îmbiat între cei dintâi luntrile de salvare.

Dar în biserica răsăriteană-ortodoxă, unde-i puritanismul și curățenia idealului evanghelic, unde-s nenumăratele acte de caritate, unde-i desinteresul jertfei de bunăvoie pentru binele mai înalt al deaproapelui etc. Toate aceste miresme de bun miros, unde-s? Arătați-mi-le, căci nu le văd înflorind nicăiri în biserica dreptmăritoare a răsăritului, cum îi place să se numiască cu multă emfază.

Precum vlăstarul desprins de lângă trunchiu, nu poate produce flori și fructe, așa nici bisericile, cari prin învățăturile lor eretice, s'au rupt din trupul dătător de viață al bisericii lui Hristos, nu vor putea aduce roade reale.

Dovadă ne este biserica neunită din Ungaria și în special cea din România — fără a proveni de pravoslavnică Rusie și

celelalte în unire cu ea — carea tânjește într-o amorteală îngrijitoare și în care materialismul cel mai scras — octroat bisericii papiste — tronează neîmpiedecat de nime.

Pretutindena, întunec, babilonie, neo-orientare caotică, sunt semnele caracteristice ale bisericii ortodoxe-orientale.

Prin urmare — dacă nu vreți să ne urmați — lăsați-ne pe noi în lumina binefăcătoare a zilei, nu cereți a-ne trage în întunecimea nepătrunsă a codrului bisericii neunite, în care razele pline de căldură și lumină a soarelui nu pot răzbate nici odată... dar nici odată.

Grațian.

Universitate românească. Ziarul „Românul”, organul partidului nostru național, în numărul de Marți are un frumos articol de fond, cu titlul de mai sus.

Poporul nostru românesc, în adevăr a fost pentru dinastie și monarhie, un stâlp, un sprijin tare în decursul atâtor vremuri de grea încercare.

Puține neamuri din Monarhia Austro-Ungară vor fi stat la înălțimea datoriei așa, ca poporul nostru, când a fost vorba de „Împăratul”.

Tocmai de aceea astăzi, când fiecare popor luptă pentru întruparea aspirațiilor sale culturale: Italienii cer o universitate, asemenea Rutenii, Cehii etc., naționalități a căror număr relative e mai mic, ca cel al poporului nostru, — noi poporul nostru românesc să nu îndrăznim așa ceva?

Fără îndoială, așa ceva putem și noi pretinde ca un drept național, după credința manifestată față de Monarh și dinastie în decursul atâtor veacuri grele.

„Universitatea românească e cea mai superioară expresie a aspirațiilor noastre culturale. Esințea nizuințelor noastre spre un progres la înălțimea vremii. E cea dintâiu afirmare ce se impune unui popor de aproape patru milioane, dacă acest popor n'a făcut încă cel din urmă gest de renunțare la demnitatea lui națională”.

Multora ne va veni poate să zimbim vorbind de universitate românească chiar în Ungaria (?) căci desigur — aceasta cu greu s'ar putea realiza. O strângere bună a rândurilor însă, o consimțire spre așa ceva ar însemna o luptă pentru un drept sublim, care l'am câștigat demult, dar nu l'am pretins.

Reviste.

Regularea Congruiei și a salarelor învățătoresți. În ședința Casei magnaților ținută în 16 a. l. c. a făcut ministrul de finanțe Teleszky, importante declarații privitor la regularea congruei preoților precum și a salarelor învățătoresți dela școlile confesionale. A zis, că pe toamnă va prezenta dietei proiectul de lege despre regularea congruei, în urma căruia preoții vor căpăta cvincvenale și anume: Aceia, cari în 1 Ianuarie 1912 au deja 5 ani de serviciu vor căpăta

incepând cu acest an 400 cor. cvin-
cvenal, cei ce au împlinit 10 sau
mai mulți ani de serviciu capătă
cu 1 Ianuarie 1913, 800 cor.

Sunt sistemizate apoi câte trei
cvinvenale de câte 200 cor. pe
cari preoții le vor primi la termin
așa că la 25 ani de serviciu preoții
vor avea 3000 cor. anual.

Regularea salarelor învățăto-
rești, care se va îndeplini începând
cu 1 Ianuarie 1913, e contemplată
astfel: Cele trei categorii de sala-
rizare se vor sista și salariul funda-
mental învățătoresc se statorește
în 1200 cor. iar maximalul la
2800 cor.

La apelul „Unui cleric“.

Sunt la începutul vacanței, atât de
dorite ori căruia școlar; sub impresiunea
plăcută a ultimelor clipe de despărțire de
colegii mei. Viitorii sămănători în ogorul lui
Christos, am cules fiecarele sămânța bună,
pe care la timpul său să o știm sămâna.
Pe fața fiecărui din noi se reoglinde pe de
o parte mulțămîta față de „Cel de sus“
pentru ajutorul dat în acest an școlastic, pe
de alta bucuria și veselia, că în curând ne
vom vedea la vetrile părintești.

Ne-am despărțit cu gândul, ca să ne
vedem iar sănătoși la toamnă...

Eram încă în seminarium, când apăruse
apelul din nrul 52 al Unirei. Căzuse tocmai
în preajma examenelor. Fiind vorba de un
lucru care mă interesa îl cetii cu deosebită
plăcere. N'auvi însă timpul a mă opri mult
la el, — trebuia să mă pregătesc la examene.

Îl cetesc acum din nou. O inimă ade-
vărată de un viitor apostol vorbește în el!
Să fii tu, iubite frate, un urmaș alui Petru
Maior, Șincal, Micu? Da, fără nici o îndo-
ială, cel puțin mie așa mi apar...

„E lumea luptei pentru ezistință.“ —
sună glasul tău; e „secolul de prefacere al
popoarelor, care pot să trăiască.“ Îndrăznesc
a continua și eu cu cuvintele marelui apostol
al neamului românesc N. Iorga.

Un popor până ce nu se cunoaște pre
sine, originea și trecutul nu poate aștepta
un viitor mai bun, nu poate înainta.

Noi clericii în primul rând avem da-
torința de a o arăta aceasta poporului, tur-
mei ai cărei viitori păstori vom fi. Să-i ară-
tăm originea, trecutul cu bogăția faptelor
lui, să-i inspirăm tot ce e bun și frumos și
să-i deschidem calea spre un viitor mai
mare. Foarte potrivite par a fi în acest loc
cuvintele lui N. Iorga: „Nimic nu poate fi
mai folositor pentru preoții noștri să în-
lăture anumite ispiti, pentru ei să cultive
anumite indeletniciri potrivite cu demnita-
tea și chemarea lor, nimic nu poate fi mai
princios pentru a-i face să înțeleagă marea
misiune culturală, socială și națională care
li-se impune, *legătura strânsă ce trebuie să
păstreze cu poporul, cultul de artă și carte
cu care sunt datorii...* etc. (Profata la „Isto-
ria bisericii românești și a vieții religioase
a Românilor.)

Și cum o vom ajunge aceasta? Dosi-
gur numai prin strângerea rândurilor noas-
tre. Să ne strângem, să ne unim, căci nu-

mai prin sentimentul de solidaritate se men-
tin și afirmă ori și care popor.

Unde-i unul nu-i putere

Unde-s doi puterea crește...

E bună și o află de foarte potrivită
idea organizării unei societăți a teologilor
români din Ungaria. Din parte-mi aderez
la acest apel așteptând echoul tuturor celor
chiamăți, dintre cari, durere, până acum au
răspuns numai frații din Ungvar.

Clericul G.

Noutăți.

Știri personale. Exc. Sa Metro-
politul Victor s'a reîntors la reședință Vi-
neri seara cu acceleratul de 6.

— D. prof. Ioan Bianu a fost ales
decan al facultății de litere din București,
în locul d-lui I. Bogdan ales rector.

Intru mărirea lui Dumnezeu.

Pentru edificândă biserică gr.-cat. română
din Suciag, s'au primit până în prezent
următoarele daruri după Apelul făcut: Pa-
rohia Babii (tract. Almaș) 8 cor. 20 fil.,
Nicolae Giurca preot Colan 1 cor., parohia
Jucul-nobil (tract. Cojocna) 3 cor. 36 fil.,
parohia Proștea-mare 5 cor. 60 fil., dr. Victor
Onișor Bistrița 2 cor., dr. Aurel Novac adv.
Biserica-albă 10 cor., dr. Simion Tămaș adv.
Hida 5 cor., „Vlădeasa“ din Hida 5 cor.,
dr. Andreiu Pop adv. Bánffy-Huedin 2 cor.,
dr. Laurențiu Pop adv. Abrud 10 cor., Ioan
F. Negruț inginer Blaj 1 cor., Vasile Janza
protopretor Petroșeni 5 cor., dr. A. Rusu
prof. Blaj 1 cor., parohia Dămb 4 cor. 20 fil.,
Soc. Ia. M. Clain Blaj 5 cor., parohia Boziaș
3 cor. 72 fil., Dionisie Șimon mare propr.
Sângeorgiul-de-c. 20 cor., parohia Homorod
5 cor. 41 fil., Pap János, jude com. Suciag
50 cor., N. N. Suciag 3 cor., Benjamin Rusu
preot Suciag 50 cor., dr. E. Doctor medic
Viena 10 cor., dr. I. Cupareșcu Viena 10 cor.,
Ștefan Roșian prof. Blaj 5 cor., Valer Suciu
prof. Blaj 1 cor., A. Borza prof. Blaj 1 cor.,
dr. A. Nicolescu prof. Blaj 1 cor., X. J. Blaj
50 fil., parohia Hădărău 11 cor. 86 fil., pa-
rohia Chimitelnic-de-câmpie 5 cor. 40 fil.,
parohia Cehalm 13 cor., dr. Victor Macaveiu
prof. Blaj 2 cor., parohia Ghirișul-rom. 6 cor.,
Ioan Hățiegan protop. și colect. Cojocna
14 cor. 60 fil., parohia Ponorel 9 cor. 30 fil.,
dr. Ioan Pop medic de stab. penz în Orăștie
și colectați prin dânsul 24 cor. 20 fil., Ni-
colae Chintocean maior în pens. Brașov
5 cor., Anton Mocsonyi de Foen Birchiș
30 cor., parohia Dârlos 7 cor. 18 fil., parohia
Recacristur 10 cor. 20 fil., Ormenișul-de-
câmpie 10 cor. 57 fil. Marinosoșilor donatori,
a căroră nume va fi scris în „Cartea de aur“
a bis. noastre, le exprimăm cele mai mari
mulțumite. Suciag la 5 Iunie 1912. B. Rusu,
preot gr.-cat. Ioan Sumurdecan, curat. prim.

**Studentii excursioniști ai gimna-
ziului nostru Luni cu trenul de 6 d. a. au sosit
din nou la Blaj aducând cu ei plăcute impresii.
Au fost primiți pretutindenea cu brațele
deschise. Păcat, că timpul n'a conces să vi-
sitizeze și alte locuri de însemnătate.**

**Turneul soților Bârsan pîn
mai multe orașe de ale noastre, nu se va
face. Motivele ni-s necunoscute. D. Zaharie
Bârsan telegrafează „Românului“ că nu va
veni mai mult în Ardeal.**

*Să contribuim la fondul ziaristilor ro-
mâni din Ungaria! Ori-ce dar este a se
trimite la adresa „Institutului de credit și
economii Ardeleana“ în Orăștie—Szászváros.*

Biblioteca academiei române.

În luna Maiu 1912 s'au consultat 1882 volume
și broșuri tipărite de către 728 cetitori;
261 manuscrise, 648 documente, 9 cărți
vechi (1508—1830) au fost comunicate
77 cetitori.

Colecțiunile Bibliotecii au sporit în a-
ceastă lună cu 394 volume și broșuri, 285
numere de reviste române, 196 reviste stră-
ine, 4 atlase și hărți, — stampe și portrete,
1 volum manuscrise, 22 documente, 152
fotografii, — albumuri, 1483 foi volante, —
note muzicale, 1 obiect de muzeu.

Biblioteca e deschisă în fiecare zi de
lucru pentru cărțile tipărite dela 8 dimineața
până la 6 seara, pentru manuscrise și docu-
mente dela 8 la 12 și dela 2 la 6.

Năprasnic vifor în America.

Se anunță din America, că Sâmbătă seara
un vifor cumplit a cauzat mari daune în
Cansas-City. Douăzeci și șase de oameni au
fost victimă acestui uragan. Neprețuite sunt
pagubele, pe cari le-a adus pustiirea asupra
orașelor Mervin, Adriaș, Leaton și Sdalia.
În Johnville (Ohio) pe când se celebra sfânta
liturgie în biserică catolică uraganul a dă-
râmat turnul bisericii, sub ruinele căruia
și-au aflat mormântul trei oameni între cari
și preotul. Afară de aceștia mulți au fost
ușor răniți.

Contra munților de gheață.

În urma apariției atâtor munți de gheață,
din spre regiunile polului de Nord, —
guvernul Statelor-Unite — se zice — c'ar
fi dat ordin unui puternic incrucișător să
staționeze în largul Oceanului și îndată ce-ar
observa vre-un munte de gheață amenințător,
să deștiri, prin telegrafia fără fir, vapoarelor
plutitoare în largul mării. Numitul guvern
are de gând, că dacă aceasta ar reuși să
așeze în fiecare an pe vremea ivirii acestor
monștrii sentinele numărease în partea de
nord ale Oceanului, cari ar asigura multe
vapoare în contra acestor înfricoșăți dușmani.

Cinematograf. Luna Bioscop, azi

Joi, în 20 Iunie va da 2 reprezentațiuni cu
program extraordinar: 1. Piatigorsk în Kaukas
(de pe nat.) 2. Amor și datorință (dramă).
3. Contul modistei (umoristic). 4. Carnavalul
1912 în Nizza (actual). 5. Absalon (dramă
biblică colorată). 6. Aștept pe mama (umo-
ristic). 7. Căsătoria lui Păvăluț (umoristic).

Posta Redacțiunii.

Maj multora. Administrația foii noastre, face
tot posibilul ca toți abonații să primească ziarul
regulat, spedându-se de aci Marți, Joi și Sâmbătă
după prânz. Suntem noi de vină, dacă oficiile
postale nu-și fac datorința? La Iași, în nordul Mol-
dovei, de pildă, numărul de Sâmbătă îl primesc
Luni dim. la 8, iar la noi pe linia principală numai
Marți? Ne mirăm și noi!

La Tipografia Sem. din Blaj—Ba-
lázsfalva, se primesc

Doi învățăcei,

cari să fie absolvat cel puțin 2 clase
gimnaziale, și să fie din casă bună.

Partea Literară.

VOEVOZII.

Povestire originală a „Unirii“.

de Dela Bistriță.

(Continuare și fine).

În revărsarea nopții oastea lui Radu Vodă se întorcea învingătoare spre Târgoviște și curtea de Argeș.

În zările nopții nu se mai zărea nicio urmă din oștenii goniiți de munteni. Numai vântul în freamăt suspinător purta pe aripile sale, ori Teleajănul în jalea murmurului — gemetele răniților, luptându-se cu moarte pe câmpul de bătae.

Luna, încremenind de groază, se ascunde după un disc de munte.

Așa, Vodă Ștefăniță zdrobit cu desăvîrșire, trebui să se retragă înapoi, învoindu-se cu soartea nenorocitului război: că Ruxanda să fie a aceluia, care va învinge!

CAPITOLUL XXXIII

Inserase.

Lucefieri de mărgăritar izvorau unul câte unul pe covorul întunecatelor zări. De peste neguroșii brazi, ce se urcau în văzduh ca niște stăfii uriașe, răsărea luna plină.

Zina nopții, cu fruntea visătoare, se înalță în măreția întinderilor sinelii, improscate cu flori strălucitoare de aur și de mărgărint.

Uneori, pe furiș, își tupila chipul bălai sub pala norilor arginții, scaldându-se cu dornică desfătare în valurile pline de lumină.

Vântul, ca un flăcău zglobiu în veci fără astâmpăr, cutremura în freamăt demol coroanele codrului visător... doar doar de nu l-ar lăsa să ațipească în neclintirea nopții. Pe aripile lui sprintene aducea din depărtări fanfara undelor lin sunătoare: clipocitul Argeșului, plin de tainică vrajă, care povestea în murmur de valuri un basm bătrân, fermesător, din vremile mândre, apuse.

Uneori fura pe aripile sale vre-o frântură de doină, îngânată pe trișcă ori pe caval... s'o îngâne văilor și munților...

În toată întinderea firii domnea cea mai adâncă și maestoasă tăcere de noapte. Nici pela curțile boeresti n'auzeai zarvă și chiuăte răcnete de urale ori duruit de rădvane...

Pretutindeni liniște și pace!... Și în această sfântă cucernică tăcere părintele Metropolit Maxim schimba inelele de logodnă la curtea domnească a lui Radu Vodă.

Logodnica mândră ca Ileana Cosinzeana își schimbase portul și rostul călugăresc în veșmânturi scumpe, cu fire de aur și presurate cu boabe de mărgărint.

Jupânul Moțoc după ce i-aduse lui Radu Vodă odorul furat de dragomanul Pandele, își luă drumul înapoi prin țara ungurească, Polonia, cu buzunarii plini de galbini.

Adonazi, la sfânta mânăstire se săvârșea un parastas pentru vecinica odihnă a celor căzuți pe câmpul de luptă. Oastea trăgea în cinstea eroilor salve de tunuri și puști, pe când poporul credincios își înalță spre plaurile cerurilor rugi ferbinți și cucernice.

După sf. slujbă logofătul Niță aduse suretul de pace, pe care avea să-l trimeată în numele Măriei Sale, Radu Vodă dela Afumați, la Suceava, la curtea Domnului Vodă Ștefăniță.

În calemul domnesc, înaintea lui Vodă și a Scaunului mare, Niță desfășură suretul încet, ca pe un hrisev neprețuit de scump, scris pe hârtie de pergament cu buchi mari și groase, în caractere cirilice.

După-ce mai tuși odată, limpezindu-și glasul, începu impunător:

„SURET.

† Din al lui Dumnezeu milă, „Noi „Radu dela Afumați, Voevod și Domn Țării-Românești, cu aceasta a Noastră adevărată „carte știre facem tuturor, ce vor căuta „spre dânsa, sau cetindu-se va auzi. Adecă „cu a noastră tuturor voie ținutu-s'au mare „Scaun la a Noastră domnească Curte, în „care ai noștri boeri mari de cuvântă găsit-au, „că-i mai de creștinește pentru noi, ca unui „frate de aceeași sfântă și pravoslavnică „credință cu noi și mai tot de același sânge „cu noi, de-om trimite carte de împăcaciune „Măriei Tale, Ștefăniță Voevod din mila lui „Dumnezeu Domn Țării-Moldovei.

„Așijderea Măriei Tale prin aceasta a „noastră carte înștiințare facem, că din a „noastră bunăvoință iertare îngăduim tuturor „păgubeniilor de noi indurate, ce ni le-au „adus vifornita de pe a Teleajănului vale, unde încăierat-s'au ale Măriilor Noastre oști.

„Cât numai iarăși Măriei Tale în- „științare facem, că spre a noastră mare „mângăiere, dacă așa au voit bunul Dumnezeu, „ce-au făcut ceriul și pământul și Preacurata „Fecioară Marie, Maica Domnului nostru Isus „Hristos, care datu-ni-au de biruință putere, „că din această vreme: Ruxanda, fata pe „care făcut-o au marele Voevod Neagoe „Basarab, fost din mila lui Dumnezeu, Domn „Țării-Românești, de sfântă și fericită po- „menire, cu evlavioasa Doamnă Despina, „chiamată și Milița, fiica lui Lazăr Despotul, „Țarul Sârbilor, cari amândoi fost-au ctitorii „sfinteii noastre mânăstiri dela Argeș, să ne „fie nouă din a biruinții zi de dreaptă „jupânească și din a Preainaltului milă demnița Țării-Românești.

„Și pentru mai mare tărie și întăritură „a tuturor celor mai de sus scrise, poruncit-au „Măria-mea credinciosului nostru jupân, du- „misale Niță logofătul, acest act de împăcaciune să scrie și domneasca pecete la aceasta adevărată a Noastră carte să o „spânzure“.

(L. S.)

Dat în Curtea de Argeș. Fiorar 18, vit. 7036 (1526) iscăliți: Niță logofătul, Iliș diacul.

— Bun, răspuse Vodă mulțumit, adă-i încoace să-mi pun numele în frunte și să-i torn și o cruce. Tu Niță, să pui pecetea domnească.

Vodă iscăbind suretul, îl înainta logofătului, zicându-i:

— Credem, c'ar fi bine să-l trimitem prin Pătrașcu.

— Bine, logofete dar mai întâiu să fac pe hatmanul Pătrașcu spătar pentru credința și dragostea care-o are față de noi,

— Mulțumim Măriei Tale — răspuse Pătrașcu — pentru această mare vrednicie; ni-om stii de-acum se Vă arătăm și mai mare dragoste și îndatorință față de Scaunul domnesc.

Și când pornești spre Suceava?

— Cât de curând Măria Ta, dar mai întâiu am se mă abat la Râmnic; se zvonește prin poporeni, că Vodă Ștefăniță ar fi tras la mânăstirea Râmnicului.

— Cu atât mai bine. Și să vii înapoi tot cu suret din partea lui Ștefăniță.

M'ai inteles?

— Inteles, Măria Ta.

— Atunci se auzim de bine și drum bun! Iar cum ai să vii cu răspunsul, am să-ți înmănez spada domnească în fața boerilor.

— Să auzim de bine, Măria Ta, numai păcat, că n'om fi și noi de față la nunta domnească!...

* * *

Cui nu-i venea în gând, să creadă, că se întoarseră iar vremile lui Papură Vodă ori a lui Por Împăratul, pe când Feții frumoșii se încăierau la luptă de dragul vreunei Ilene Consinzene?

Așa i-a fost scris, pe semne, viteazului Radu, să aibă noroc, să-și biruie vrășmașul, ce-i căta de altfel cu amenințări nebune, cu sabie și foc, zădărnicierea visului de aur, ca mai pe urmă să se aleagă cu gingașa și curata dragoste a Ruxandei...

Așa i-a fost scris, pe semne și Voevodului Ștefăniță să-și calce pe inimă, să-și ia rămas bun dela zina, pe care o desmierda ziua și noaptea, numai în gândurile și-n visurile sale, ca mai apoi s'o lase altui crai, s'o alinte mai cu dor, s'o dezmierde mai cu foc, să se îmbete de toată vraja dulcii și fragedei sale tinereți...

Ca un vis s'au strecurat și zbuciumările acelor negre și înspăimântătoare vijelii, ce-aduseră cu sine atât amar de restriști, de jale și de grea cumpănă pe capul Moldovei.

Dar în sfârșit zările atât de întunecate mai deunăzi, se limpeziră din nou; soarele, ce stase până acum ascuns după nourii cătrăniți îngrozit de săngeroase priveliști, își arătă iar chipul bălai pe întinderile zărilor albastre, strecurând peste țările învrăjbite potop de raze dulci mângăietoare.

Și inima poporului, care mai zvâcnia înfierată de frământările și grozăviile zilelor negre, se liniștise și ea, coborând trecutul săngeros în groapa uitării de veci!

Imbucurătoarea veste de pace zguduia pământul românesc.

Ca un fulger străbătu din capăt în răscăpăt întreaga Moldovă, vestea, că tinerii Voevozi își dădură iar mâna de prietinie.

În Suceava se porniră armoniile zvonurilor de clopot, mulțumind Atotfăcătorului, prin vraja răsunătoarelor limbi, pentru mântuitorul gând de pace al Domnului Țării românești.

Dar și-n Curtea de Argeș te asurziau îngânările limbilor de clopote și limbuțelor de clopoței; te asurziau bubuitul miilor de salve; te asurziau răcnetele frenetice de bucurie, de „urale“; te asurziau mlădierile de cavale și triști, de buciume și surle.

Codrii tresăreau vrăjiți de farmecul atâtor cântări sărbătorești, și apele șirete, ce-ascultau în taină, furau pe valorile lor vraja doinelor vechi, să le cânte și mării.

Și credeai, mării Doamne, că serbările nunții domnești nu se mai sfârșesc...

Ce alai mândru de vornici și de logofeți, de boeri mari și jupănițe frumoase nu se mai străuse la nunta lui Radu Vodă.

Iar mirii doriau să nunteze, nu în strâmă încăperea a zidurilor domnești, ci afară, în largul firii, la umbra pădurii întinerite.

Cine din norod nu ardea de dor să vadă pe domnița Ruxanda, în portu-i de mireasă, cu cununa domnească pe frunte, când de dragul ei se stoarse atâtea suvoi de plâns și se vărsară atâtea șiroaie de lacrimi?

Poporului întreg i-se rupea inima de mare bucurie, ajungând, să vadă și el odată o nuntă domnească, ca-n povești, să guste și el din veselia zilelor mari...

Munții și văile răsunau mereu de chiuâte lungi, ascuțite, iar bistul pământ dudăia sub picioare, cutremurat de frământarea bătutei și căzăcești, brâilor, horelor și sârbelor. În inima pădurii, la umbra stejărilor bătrâni, s'au tot întins mese mari, împrejurul cărora stolnicii și păharnicii se învârtiau ca tineretul, indemnând pe boeri mai ales — la golitul ulcelelor de vin...

Colo jos pe iarba verde și moale se întindea mulțimea norodului, prin care feiau oacheșe țigănușe cu oale pline de vin. Țigănașii alintau auzul poporului cu țipetul scripcilor și zumzetul cobzelor.

La masa domnească printre sunetele vioarelor și cobzelor se lămuriau și fluierăturile cimpoaielor, triștelor și surlilor.

Colo-n capătul mesei, sub umbra deasă de stejari, stăteau însurății. Mirii păreau peste măsură de veseli. În ochii lor mijea zimbetul fericirii. Radu, spiculit în contăș purpuriu, tras cu gaitane negre, prinse-n nasturi de aur, cu pletele-i lungi și negre, cu ochii ageri, ca de șeim, părea ca un Păt-Frumos din povești. Iar Ruxanda îmbrăcată-n cămașă albă de in, împotrătată cu feluri de arniciuri, înensă la mijloc cu bete colorate, cu fotă albastră, atropită cu fluturi de argint și mărgele de aur, cu valurile de beteală și lămâței, ce-i curgeau de pe boaga-i de păr, învăluit într'un giulgiu alb, străveziu de gază, cu cununa de domniță pe frunte bătută-n mărgăritare, părea ca o zină din lumea basmelor.

Și ochii nuntașilor se îndreptau numai spre miri, așa de dragi li-i erau tuturor. Iar nunii mari au fost Țarul Sârbilor, jupânul Ion Despot cu Țarița, jupâneasa Florisa. De față au fost și logodnicii Petre Rareș cu domnița Ilinca.

În toial petrecherilor nunii mari și boerii de frunte ai Țării ținură cuvântări peste cuvântări, urări de bine în sănătatea Mărilor Lor, Radu și Ruxanda. Vorbi chiar și logofătul Dragomir în numele Domnului Moldovei, care venise cu vornicul Beldiman, trimiși, ca s'ei de Vodă Ștefăniță la nunta lui Radu.

Iar după ce boerimea se sculă dela masă, întinse pe tăpșanul dumbrăvei verzi și horă mândră cum nu se mai pomenise în Țara Românească.

Apoi începură corăbeștile, căzăceștile, brăile, bătutele, cari trudiră amar plâpânda mireasă.

De chiuătele nuntașilor răsunau văile și munții.

Jocul ținu până la apusul soarelui. Pe boerat boerii flămânzi, se puseră iar pe plâncate și băute...

Iar de peste culmile munților răsăria luna plină, cernând o ploaie de raze din neșinginirea zărilor albastre. Și stelele tremurând de dor, priviau cu pismă la atâtea veselie, cum nu mai văzură de mult.

Iar după cină, în vraja nopții de vară și luna plină, boerii se puseră pe jucate până-n zori.

Ingânările scripcilor, zbârnăitul cobzelor, mlădierile buciurilor și cimpoaielor, țipetele mulțimei, chiuătele de bucurie, focurile salvelor curmau liniștea codrilor somnoroși.

Iar ecoul purta pe aripile vântului departe, peste întreaga Țara Românească, răsunetul petrecherilor de nuntă domnească...

Epilog.

I.

După atât amar de frământări de dragul unei jupănițe, Vodă Ștefăniță trebui să se împace cu soarta și să-și caute altă domniță. Dacă pravila Țării n'ar fi silit pe Vodă, să se cunune cu mică de neam domnesc, fără pic de îndoială și-ar fi luat de soată pe jupănița Irina Tăutu, copila vornicului cu acelaș nume.

Mulți din boeri — dar mai ales din numărul boerilor răzvrățiți sfătuiu pe Vodă, să se însoare cu Irina Tăutu, ca mai apoi să-și scoată cusur, că nu păzește legea Țării și așa să-l înlăture dela cârmă. Vodă pricepu gândul viclean al boerimei răzvrățite și de aceea în ruptul capului nu se lăsă a fi smomit de dânșii.

Fără multă curte de dragoste, fără marafeturi și înconjur, Vodă ceru mâna domniței Stana Basarab, devremece pe atunci se afla cu Doamna Despina la Suceava, la curtea domnească.

Ștefăniță peti mâna Stanei nu din dragoste, ci mai mult de frica pravilei și ca să scape odată de încurcările însurătorii.

Trebuie de pomenit, că nunta domnească se făcu fără mare alai și zgomot. Nunii mari fuseră însuși Radu Vodă cu Doamna Ruxanda.

În timpul cununiei, la mitropolia Sucevei, când Irina Tăutu văzu inelul de mireasă și cununa de domniță pe fruntea jupăniței Stana Basarab, i-se înmuiară picioarele și leșină. Toată boerimea, Vodă și Vornicul înțelesesă pricina leșinării Irinei — că leșina pe urma acelei dragoste fără de noroc...

Din acea zi copilandra se ofeala din zi în zi ce mergea, așa, că după câteva luni o băgară în pământ. Multe lacrimi a vărsat și Vodă Ștefăniță, pe când Irina trăgea de moarte; înzadar căta Vodă s'o mângăie, s'o dezmierde cu sărutări și dulci cuvinte... Ea se stinse în liniște, ca o luminare, ce se mistuie în para luminii, în para dragostei credincioase...

Din ziua cununiei Vodă Ștefăniță bănuit de nevastă-sa Stana de-o dragoste veche cu Irina, nu mai avu trai bun. Ziua întreagă era numai o sfadă neînteruptă, ba uneori ajungeau și la bătălie.

Vodă Ștefăniță nu știa ce să mai facă, ce să mai dreagă, să scape odată de această fire răutăcioasă. Vodă ceru chiar dela patriarhul Țarigradului voia de a se despărți de jupâneasa Stana și de a-și căta altă Doamnă, dar toate stăruințele-i fură zadarnice.

Așa au trecut trei ani de zile, plin de suferință și zile amare pentru Vodă Ștefăniță.

După trei ani de căsătorie, Stana Doamnă se înțelese cu unii boeri răzvrățiți, mai ales cu Moțoc, să pună capăt zilele Măriei Sale.

Așa într'o bună dimineață boerii gzesec mort în calemul domnesc pe Vodă, otrăvit de însăș Doamna.

Pe urma acestei morți ticăloasa Doamnă părăsește Suceava și apucă spre Țara Românească.

II.

Radu Vodă trăia, ca în sânul lui Avram cu soața sa, Ruxanda. Dumnezeu îi binecuvântă și cu un prunc, pe care-l cheamă Vlăduță. Tot poporul, toată boerimea afară de cea oltenească ținea foc la Măria Sa. Boerimea Olteniei doria, ca pe tronul Țării Românești să șadă un fiu din Banii Oltului, iar nu un boer românesc, fără mare trecut și fără nume domnesc.

Radu Vodă trăia bine și cu Poarta, căreia tot anul îi trimetea haraciu regulat.

Vieța liniștită, plină de fericire casnică dură timp de 3 ani, până când nu sosi în Țara Românească Doamna Moldovei ucigașă: Stana Basarab.

Ea începu a pizmui fericirea sorei sale Ruxanda și de aceea își puse-n cap să-și strice vieța dulce și fericită.

Așa ucigașa Doamnă se înțelege cu niște boeri Olteni, cari prinseră pe Vodă Radu la Râmnic, unde-i tăiară capul și lui și copilului său Vlăduță.

Doamna văduvă Ruxanda aproape înnebuni de durere, și începu a rătăci prin lume fără de noroc și fără căpătâi.

III.

Îndată după nunta Stanei cu Vodă Ștefăniță, Doamna Despina intră în mânăstire, călugărindu-se și purtând numele Platonida.

Poate, că ea avea să facă pocăință pentru păcatele și fărădelegile copilei sale Stana, care-i una din cele mai urâte chipuri din trecutul Doamnelor românești.

Când Doamna mare trăgea de moarte, la capul ei se afla de față numai Ruxanda.

Stana nu voi să se împace nici cu sora-sa Ruxanda, nici cu maică-sa, care se afla pe patul de moarte.

Astfel Doamna își dădu sufletul zburcimat și amărit în mâinile Domnului, iar osemintele sale fură aduse și îngropate alături de cele ale soțului său, Neagoe Basarabul, în mânăstirea dela Argeș.

IV.

După otrăvirea lui Vodă Ștefăniță boerii reușiră să pună la cârma Moldovei pe jupânul Petre Rareș însurat cu jupănița Ilinca lui Ion Despot.

Iar tronul Țării Românești ajunse în mâinile lui Radu Paisie. Așa s'a stins slăvitul neam al Băsărabesților.

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.
Redactor responsabil: AUGUSTIN GRUIȚIA.

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, saleanac, aranjare completă de hotele, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, pelicanđre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile I cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlőcai-utca 7. sz.
(88) 70-104 (Központi városháza mellett).

Săpunul-cosmetic

desinfectant Szt. László

din Cluj (al lui Heinrich), ajuns acum la renume mondial, e o adevărată comoară la casă. Este un prezervativ sigur împotriva boalelor infecțioase. Afară de aceasta, pe lângă substanțele sale distinse, de a ridica fineța pielii, prin mireazma sa de tot aleasă a devenit un articol cosmetic de primul grad.

Se poate căpăta pretotindine. Prețul unei bucăți e 70 fileri.

(69) 1-?

Cadou de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul frecat 2.20 cor.

Carte de citire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de *Ioan B. Neorutiu* și *Petru Ungurean*. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5.9421—1910.

O vișoară piesă populară în 3 acte de *Octavian Prie* (pag. 99). Se află de vânzare la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj și costă 60 fil. plus 10 fil. porto.

Concurs.

Doritorii de-a lua în întreprindere facerea iconostasului la biserica greco-catolică din Aiud—Nagyenyed — sunt invitați ași prezenta plan și preliminar referitor la acel iconostas, însoțit de vadiul de 10% adecă de 450 cor. subscrișului cutatorat, cel mult până în 9 Iulie inclusive stul nou 1912. Pentru plan și preliminar nu se dă onorar, ci rămân proprietatea concurentului. Concursurile se vor pertracta în ședința Curatoratului, ce să va ținea în 12 Iulie st. n. 1912 la 10 ore a. m. în școala greco-cat. din Aiud, la care pot lua parte și concurenții pentru ca eventual să-și poată scări prețul de întreprindere.

Condițiunile concursului se pot vedea în cancelaria Oficiului protopopesc Nagyenyed, Alsóporond Nr. 9. zilnic dela 8—12 ore a. m. și 2—6 ore p. m.; la cerere să vor trimite în copie gratis.

Aiud 18 Iunie 1912.

Ioan Maior,
protopop.

Augustin Stencil,
curator.
(70) 1-3.

Institutul de asigurare "ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.
recomanda

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confessionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. poporale pe spose de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la
începutul anului 1911 R. 5,275,798-23
Capitale asigurate pe viață achitate. „ 5,146,556-36
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1911 } de „ 127,763,744—
} viață „ 10,921,292—
Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2,520,492—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cesuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(6) 60-?

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeestilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f. 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.